

Varför dans?

- Idrottslärares syn på dans i undervisningen.

Hanna Alsén

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Examensarbete 161: 2011

Lärarprogram 2011

Seminariehandledare: Erik Stigell

Examinator: Pia Lundquist Wanneberg

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka fyra idrottslärares syn och inställning till dansmomentet i idrottsundervisningen på högstadiet, samt att se hur detta påverkar mängden undervisningstimmar i dansmomentet.

Frågeställningar

- Hur påverkar inre faktorer, som lärarens intresse och kunskap i dans, deras undervisning?
- Vilka är de yttre faktorer som påverkar dansundervisningen?
- Hur tolkar idrottslärarna dansmomentets beskrivning i kursplanerna Lpo 94 och Lgr 11?

Hypotes

Min hypotes är att det används lite dans i undervisningen, med lite menar jag upp till tio lektionstillfällen per läsår. Enligt forskning beror det bl.a. på bristande kunskap hos pedagogerna. Studier visar att de flesta idrottslärarna anser att dans är en viktig del i undervisningen. Yttre faktorer som tidsbrist påverkar eventuellt också valet av lektioner då det krävs mycket förberedelse för att undervisa i dans.

Metod

Undersökningen genomfördes med hjälp av semistrukturerade intervjuer. Sammanlagt har fyra intervjuer genomförts med idrottslärare av olika åldrar och kön. Det material som användes var ljudinspelningsutrustning samt penna och papper. Intervjuerna genomfördes med en väl förberedd intervjuplan. Efter genomförandet transkriberades ljudinspelningarna och tolkades efter ramfaktorteorin, KASAM och tidigare forskning.

Resultat

Dansundervisningen som idrottslärarna i den här studien ansvarar för, påverkas av idrottslärares intresse och kunskap. Anledningen till att det undervisas relativt lite dans beror delvis på bristande kunskap hos pedagogerna, men även yttre faktorer som tidsbrist påverkar valet av att arbeta med dansmomentet i skolan.

Slutsats

Idrottslärarna i den här studien har en generellt positiv syn och inställning till dansmomentet. Idrottslärarna såg att dansen kan generera i positiva effekter för elevernas utveckling. De var överrens om att dans var viktigt. Idrottslärarna ansåg dock att yttre faktorer var ett hinder för att kunna genomföra dansundervisning.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	3
1 Inledning.....	1
1.1 Introduktion.....	1
1.2 Bakgrund.....	1
1.2.1 Centrala begrepp.....	2
1.2.2 Läroplanen.....	3
1.3 Forskningsläge.....	4
1.3.1 Historia.....	5
1.3.2 Idrottslärares roll.....	5
1.3.3 Dansmomentet i idrottsundervisningen.....	7
1.3.4 Yttre faktorerers påverkan.....	9
1.4 Hypotes:.....	9
1.5 Syfte och frågeställningar.....	9
1.6 Teoretiska utgångspunkter.....	10
1.6.1 Ramfaktorteorin.....	10
1.6.2 KASAM.....	12
2 Metod.....	14
2.1. Metodval.....	14
2.1.1 Intervjumall.....	15
2.1.2 Trovärdighet.....	15
2.1.3 Validitet.....	15
2.1.4 Reliabilitet.....	15
2.1.5 Urval.....	16
2.1.6 Proceduren.....	17
2.1.7 Etiska aspekter.....	18
2.1.8 Databearbetning.....	18
3. Resultat.....	19
3.1 Idrottslärares kunskap och intresse.....	19
3.1.1 Yttre faktorer.....	23
3.1.2 Kursplanen.....	24
4 Sammanfattande diskussion.....	24
4.1 Metoddiskussion.....	30
4.2 Slutsats.....	31
4.3 Fortsatt forskning.....	32
Käll- och litteraturförteckning.....	33

Bilaga 1 Käll- och litteratursökning

Bilaga 2 Intervjumall

1 Inledning

1.1 Introduktion

Dans är en träningsform som tidigare forskning har påvisats ha goda effekter. (Buhre 2008, s.6). Genom dansundervisningen har elever möjlighet att utveckla sin motoriska, sociala, emotionella och fysiska förmåga (Ibid s.6). Detta kan direkt kopplas till kursplanen i ämnet idrott och hälsa där dans har en tydlig roll. I den gamla kursplanen Lpo 94 fanns tydliga mål, både uppnåendemål och strävansmål som berörde dansmomentet. Av de åtta strävansmålen som kursplanen Lpo 94 presenterade kan man genom dansundervisning indirekt och direkt få in sex av dessa mål. I den nya kursplanen Lgr 11 finns det klara och tydliga kunskapskrav samt centralt innehåll som tydligt pekar på dansmomentet. Ändå visar forskning att dansmomentet idag inte har lika stor plats i idrottsundervisningen som många andra moment (Larsson & Redelius 2004, s. 51ff). Som idrottslärare har man en skyldighet att se till att alla moment finns med i undervisningen, därmed även dans. Flera forskningsrapporter tyder på att tiden som läggs på dans grundas mycket på lärarnas intresse och attityder (Ängquist 2006, s. 49). Lorenzi (2010) tar upp hur idrottslärarna ställer sig till ämnet, samt hur pedagogernas egen kunskap och utbildning i ämnet ofta gör att dansmomentet väljs bort. Detta för att lärarna i Idrott och Hälsa själva inte fått tillräcklig undervisning i momentet för att de ska känna sig säkra på sig själva, och därmed kunna undervisa i momentet (Lorenzi 2010, s.6). Den här studien kommer att undersöka hur idrottslärare ställer sig till dansmomentet i idrottsundervisningen beroende på inre faktorer som kunskap och intresse. Studien kommer också ta reda på om yttre faktorer påverkar idrottslärarens val att ta med dansmomentet i undervisningen. Kan man se några samband mellan deras inställning och kunskap till själva utövandet av momentet i idrottsundervisningen?

1.2 Bakgrund

Idrottsundervisningen var tidigare uppdelat efter kön. Flickornas idrottsundervisning utgjordes av dans, estetik och gymnastik. Pojkarnas idrottsundervisning utgjordes av spänst, styrka och stil. Först 1980 togs beslut för att jämna ut könsrollerna med samundervisning för pojkar och flickor (Lundvall & Meckbach 2003, s. 51ff). Idag riktar sig kursplanerna Lgr 11 till barn och ungdomar där alla ska ha samma utbildning. Det är därför idrottslärarens ansvar att följa kursplanerna och att skapa de bästa förutsättningarna för eleverna. Idrottslärarna

behöver bra förutsättningar för att kunna få kvalitet i sitt lektionsinnehåll, både vad beträffar inre och yttre faktorer.

Lorenzi (2010) har genomfört en studie i USA där han har undersökt huruvida det gynnar eleverna att ha dans i idrott och hälsa. Han menar att det är utvecklande för såväl lärare som elever att arbeta med dans. Alla får möjlighet att arbeta mer praktiskt och får även möjlighet att vara kreativa (Lorenzi 2010 s.6). I sin artikel beskriver Lorenzi (2010) hur samarbetet i olika grupper växer fram i och med att eleverna lär känna varandra och får en bättre kroppskännedom (Ibid). Resultatet i Lorenzis (2010) undersökning visar att eleverna arbetar bättre även i andra ämnen i och med att dansen sakta kommer in som en större och mer betydande del i undervisningen i idrott och hälsa (Lorenzi 2010 s.7).

1.2.1 Centrala begrepp

Dans

Enligt nationalencyklopedins definition är dans:

”rörelser till rytm och melodi, rörelser som ges en speciell form och utförs i viss tid och visst rum” (NE2011)

Vad är mycket eller lite dans?

Vad som anses som mycket eller lite dans kan vara svårt att definiera. För att förtydliga utgår jag från mina egna åsikter och erfarenheter. Mycket dansundervisning är enligt min åsikt om idrottsläraren genomför mer än 10 idrottslektioner per år. Allt annat anser jag är lite dansundervisning.

Yttre faktorer

Med yttre faktorer menas faktorer som skolan har tillgång till och faktorer som styrs av skolläroplanen och av politiska beslut. Några exempel kan vara tillgång till material, lokal, musikanläggning, musik, elevgrupper. Ytterligare faktorer som kan påverka är tid att förbereda sig, planera, skapa koreografier/övningar och öva in dem (Lindblad, Linde & Naeslund 1999, s.93ff).

Inre faktorer

Med inre faktorer menas det som varje idrottslärare som individ har med sig. Några exempel är kunskap, självkänsla, självförtroende, intresse och hur man prioriterar som pedagog (Lindblad, Linde & Naeslund 1999, s.93ff).

1.2.2 Läroplanen

Innehållet i både Lpo 94 och Lgr 11 kommer att presenteras eftersom att de intervjuade idrottslärarna är och har varit berörda av båda läroplanerna. De intervjuade idrottslärarna har mest arbetat med läroplanen från 1994 och har mycket praktisk erfarenhet av den, de är väl insatta i den. Däremot har de inte lika mycket erfarenhet av den nya läroplanen från 2011. Idrottslärarna är mitt uppe i processen att sätta sig in i den, och arbetar i dagsläget efter den. Enligt Lgr 11 är det viktigt för eleverna att utveckla och skapa en god kroppsuppfattning. Där står det att grundskolans undervisning ska skapa förutsättningar för alla elever att under hela sin skoltid, kontinuerligt delta i skolans fysiska aktiviteter. Verksamheten skall bidra till att eleverna utvecklar en god kroppsuppfattning och tilltro till sin egen fysiska förmåga (Skolverket 2011-09-22). Det kan man göra på flera olika sätt och dansundervisning skulle kunna vara ett utmärkt redskap att använda sig av. Gunvor Digerfeldt (1990) menar till exempel att lek och dans i kombination med varandra utvecklar kroppsuppfattningen hos barn (Digerfeldt 1990, s. 17). Under ämnets karaktär och uppbyggnad kan man läsa följande:

”För att främja den motoriska, estetiska och improvisatoriska förmågan kan musik, rytm och rörelse integreras i ämnet.” (Skolverket 2011-09-22)

Det är mycket som kan kopplas till dans. Kopplingarna är tolkningsbara men de finns ändå där.

Centralt innehåll i kursplanen för årskurs 7-9

Rörelse

- *”Komplexa rörelser i lekar, spel och idrotter, inomhus och utomhus, samt danser och rörelser till musik”*

- *”Styrketräning, konditionsträning, rörlighetsträning och mental träning. Hur dessa aktiviteter påverkar rörelseförmågan och hälsan”*

- *”Traditionella och moderna danser samt rörelse- och träningsprogram till musik”*

(Skolverket 2011-09-22)

I kursplanen Lpo 94 för idrott och hälsa finns det tydliga mål, både uppnåendemål och strävansmål. Av de åtta strävansmålen som kursplanen presenterar kan man genom dansundervisning indirekt och direkt få in sex av dessa mål. Det är dock upp till idrottslärarna hur de tolkar målen:

Skolan skall i sin undervisning i idrott och hälsa sträva efter att eleven:

- *”stimuleras till ett bestående intresse för regelbunden fysisk aktivitet samt förstår sambandet mellan fysisk aktivitet och hälsa”*
- *”utvecklar en god kroppsuppfattning”*
- *”utvecklar sin fysiska, psykiska och sociala förmåga och en positiv självbild”*
- *”utvecklar sin rörelseförmåga och lust att röra sig samt stimuleras att i rytm och rörelse ge uttryck för fantasi, känslor och gemenskap”*
- *”utvecklar sin förmåga att leka, motionera och idrotta på egen hand och tillsammans med andra”*
- *”lär känna olika former av lek, dans och idrott i olika kulturer samt får en inblick i idrottens historia”*

(Skolverket 2011-09-22)

1.3 Forskningsläge

För att kunna undersöka och analysera lärares syn och inställning till dansmomentet i idrottsundervisningen samt för att få svar på mina frågeställningar, behöver jag fördjupa mig i hur dansundervisningen ser ut i skolorna. Forskningsområdet berör dansmomentets plats i idrottsundervisningen, vilka effekter dans medför, hur lärarna ser på momentet, hur deras kompetens ser ut i relation till deras intresse, kursplaner samt yttre faktorer. Forskning inom dessa områden är relevanta för min studie eftersom jag måste skapa mig en bild av hur momentet behandlas i idrottsundervisningen.

1.3.1 Historia

Synen och inställningen till dansmomentet i idrottsundervisningen har förändrats mycket de senaste 50 åren. Michael Gard menar att både idrott och dans, som former av kroppsliga praktiker har sin egen historia. De är båda formade av komplexa kunskaper om hur kvinnor och män ska röra sig, både på egen hand och tillsammans (Gard 2003, s. 116).

Det gick så långt att dans och fristående gymnastik kom att betyda kvinnlighet medan spel, och fysisk konditionsträning kom att betyda manlighet (Larsson, Fagrell och Redelius 2009, s.3). I kursplanerna som gällde innan 1980, det vill säga Lgr 62 och Lgr 69 har det angivits att flickor och pojkar ska ha separat undervisning. Detta ändrades så sent som 1980, då blev samundervisning den föredragna undervisningsformen med syftet att jämna ut könsrollerna. Detta beslut genomfördes i samband med en ny nationell läroplan som lanserades, med en ny nationell kursplan för idrott. Namnet förändras från gymnastik till idrott. Det nya namnet anger en ny riktning både vad det gäller syfte och innehåll (Larsson, Fagrell och Redelius 2009, s. 3). Med den nya nationella läroplanen följde att den estetiska delen i flickornas gymnastik praktiskt taget försvann från den svenska läroplanen (Larsson, Fagrell och Redelius 2009, s.3). Detta fick till följd att innehållet i undervisningen dominerades av de aktiviteter som pojkarna tidigare utövat, mer än de aktiviteter som flickorna tidigare haft. (Larsson, Fagrell & Redelius 2005, s. 2). Forskare menar att momentet dans idag fortfarande inte har lika stor plats i idrottsundervisningen som många andra moment. Man har dock sett en ökning, att dansen har fått mer plats i skolan under senare tid. Enligt statistik visas en ökning av dansundervisningen i skolor från 4,5 % 1968 till 5,3 % 1984. Den sista undersökningen som gjordes 2001 visar att dansen utgjorde 12,3 % av de olika momenten som ingick i idrottsundervisningen (Larsson och Redelius 2004, s. 51ff).

1.3.2 Idrottslärares roll

Det finns flera vetenskapliga studier som pekar på att lärarnas inställning och kunskap är orsak till att det ofta är lite dansundervisning i skolorna jämfört med andra moment.

David G. Lorenzi (2010) har undersökt vilka faktorer som kan påverka bristen på dans i elevernas undervisning. Han talar mycket om hur idrottslärarna ställer sig till ämnet, samt hur deras egen kunskap och utbildning i ämnet ofta gör att dansmomentet väljs bort. Anledningen tycks vara att idrottslärarna själva inte fått tillräcklig undervisning i momentet för att de ska känna sig säkra på sig själva, och därmed undervisa i momentet (Lorenzi 2010, s.6). Lorenzis studie är genomförd i USA. Hans resultat går att återkoppla till många svenska studier. Bland

annat en studie av Cecilia Björklund Dahlgren. Hon är verksamhetsledare på Institutet Dans i skolan och menar att dansen behöver introduceras i lärarutbildningarna. Detta för att blivande lärare skall få kunskap om dansens betydelse för elevernas utveckling och lärande (Björklund Dahlgren 2011, s1). Dansmoment ingår redan som en del i lärarutbildningen. I en artikel av Marie Nyberg kan man läsa att många idrottslärare uttrycker starkt att de är i behov av fortbildning inom dans. Danskunskaperna de har med sig är ofta begränsade endast till vad som ingått i lärarutbildningen (Nyberg 2009, s.19). Marie Nyberg har genomfört en enkätundersökning med 250 idrottslärare i grundskolan och knappt 100 idrottslärare i gymnasiet. Där framgår att idrottslärarna i största utsträckning har fått sin kunskap i dans från sin lärarutbildning, men även från fortbildning, kollegor och litteratur (Nyberg 2009, s.19). Björn Sandahl (2005) menar att det är viktigt att de som utbildar sig till idrottslärare är intresserade av idrott, detta för att de ska klara av att hålla en hög undervisningsnivå som blivande verksamma idrottslärare i skolorna (Sandahl 2005, s. 241). En naturlig följd av idrottsintresset är att många lärare är mycket aktiva i föreningsidrotten inom sina respektive idrotter. Det har i sin tur lett till att idrottslärarnas specialintressen påverkar valet av lektionsinnehåll. Han menar att konsekvensen av att de flesta idrottslärare har en bakgrund inom idrottsrörelsen och att deras inställning till idrottsämnet baseras på egna erfarenheter, är att undervisningen inriktas på aktiviteter som idrottsläraren själv är förtrogen med. Intresset kan vara avgörande för vilka mål som styr undervisningen och vilka aktiviteter som idrottsläraren har med i sin undervisning (Sandahl 2005, s. 243). Han menar att idrottslärarnas intresse och den egna erfarenheten påverkar deras undervisning i ämnet idrott och hälsa många gånger mer än idrottslärarutbildningen. Sandahl (2005) skyller det på utbildningens brister. Eftersom idrottslärarens intresse har så stor inverkan på lektionsinnehållet innebär det att kursplanens betydelse hamnar i skymundan.

”När de (idrottslärarna) slutat sin skolgång tycks de ha avsevärda brister i sitt idrottsliga kunnande i förhållande till vad läroplanerna i ämnet anger” (Sandahl 2005, s.239).

Larsson (2004) menar att idrott och hälsa beskrivs mycket kortfattat i den nationella kursplanen Lpo 94 som att undervisningen går från innehållsstyrning till målstyrning. Detta menar han kan tolkas som att staten har givit upp försöken att styra idrottslärarna. Från ett motsatt perspektiv kan det tolkas som att idrottslärarna inte kan se någon vägledning i den nationella kursplanen om hur undervisningen ska organiseras, samt vad ämnet ska innehålla

(Larsson & Redelius 2004, s. 205). Larsson menar att i dagens samhälle utövas styrning direkt genom någons vilja och intresse:

”Denna typ av styrning är inte centraliserad och kontrollerande, den är decentraliserad och fungerar självövervakande” (Larsson & Redelius 2004, s. 206)

I en studie där syftet var att undersöka hur några lärare beskriver innehållet i Idrott och hälsa A visar studien att dansundervisningen inte får lika mycket utrymme som andra aktiviteter. Att dans finns med i kursplanen hade nästan ingen betydelse för lärarna som deltog i studien. Det påverkade inte heller deras undervisningspraktik. Författaren menar även att det som styrde dansundervisningen i studien främst vara hur förtrogna lärarna är med att undervisa i ämnet (Hallor & Nilsson 2010, s.36). Av drygt hälften av de besökta lektionerna angav inte läraren målet och syftet med lektionen eller satte in den i något sammanhang. 41 procent av de besökta lektionerna avslutades dessutom utan någon form av utvärdering av lektionens aktiviteter (Hallor & Nilsson 2010, s.6).

Det finns studier som visar att elever behöver en anledning till att dansa, detta för att det ska passa in i deras sociala liv (Lorenzi 2008, s.9). Det är viktigt att eleverna förstår varför de ska lära sig vissa moment så som t.ex. dans. Det är därför viktigt att idrottslärarna tar sitt ansvar, både vad det gäller att planera och genomföra innehållsrika idrottslektioner, samt förmedla och vara tydlig med vad syftet och målet med lektionen är. Om eleverna känner att dansmomentet är meningsfullt och får en förståelse för varför och hur de ska genomföra momentet påverkar det sannolikt även lärarens syn och inställning, så att de känner en meningsfullhet till sitt yrke (Antonovsky 2005, s.43ff).

1.3.3 Dansmomentet i idrottsundervisningen

Bristen på kunskap i dansundervisningen kan vara en faktor som avgör mängden danslektioner i idrottsundervisningen. Flera studier pekar på att yrkesverksamma idrottslärare och idrottslärarstudenter anser sig ha goda kunskaper i bollspel och lägre kunskap i dans (Larsson & Meckbach 2007, s.263). Även om det satsas mer på dans i skolorna idag än vad det gjorde förr så visar Skolinspektionens senaste rapport att dans fortfarande utgör en generellt liten del i idrottsundervisningen. I en rapport av Skolinspektionen granskades drygt 300 lektioner i idrott och hälsa i årskurs 7-9 på sammanlagt över 170 grundskolor. Granskningen omfattade både kommunala och privata skolor runt om i Sverige.

Skolinspektionen ville ta reda på vilka aktiviteter som förekom under lektionerna, om lärarna var behöriga, elevernas närvaro och om eleverna var aktivt deltagande. Inspektörerna kom oanmälda till tillsynen (Skolinspektionen 2011, s.1). Vid tillsynen fanns ett observationsprotokoll med en lista av aktiviteter kopplade till vad som föreskrivs i kursplanen för idrott och hälsa:

- *"Friluftsliv, rekreation och orientering - Dans och estetiska uttryck - Idrott, lek och motion"* (Skolinspektionen 2011, s.3)

Av fem frågeställningar som Skolinspektionen ville ha svar på har jag valt ut en av dem:

- *"Vilka aktiviteter förekommer under de besökta lektionerna?"* (Skolinspektionen 2011, s.3)

Av de drygt 300 lektionerna som Skolinspektionen tog del av utgjorde dans, friidrott, simning, friluftsliv, orientering och livräddningsövningar tillsammans 20 %. Estetiska rörelser utgjorde 1 %. Bollspegel uppgick till 65 % av lektionerna och var den klart dominerande aktiviteten (Skolinspektionen 2011, s.4). Det har påvisats från flera håll att så är fallet och har varit under en lång tid. Håkan Larsson har genomfört intervjuer som visar att det är lagbollspel som är den kategori eleverna oftast uppger när de får frågan om vad de gör på idrotten (Larsson & Redelius 2004, s.127). Karin Redelius intervjuer visar att bollspel är det enskilda moment som både pojkar och flickor tycker bäst om. I intervjuerna framgår det att hälften av pojkarna inte tycker om dans (Larsson & Redelius 2004, s.164). I Skolverkets utvärdering från år 2003 angav 80 procent av eleverna att bollspel var den vanligaste aktiviteten (Skolinspektionen 2011, s.5). Skolinspektionen framhäver att det är *"värt att notera är att begreppet bollspel inte finns med i kursplanen"* (Skolinspektionen 2011, s4).

"Andra aktiviteter, till exempel dans, estetisk rörelse, friluftsliv och orientering, förekom mycket sällan – trots att de nämns särskilt i kursplanen. Var och en av dessa aktiviteter förekom bara på 3-5 procent av lektionerna."(Skolinspektionen 2011, s.4)

Man kan se ett samband med en undersökning som har genomförts där det framgår att idrottslärarstudenterna anser sig ha goda kunskaper i bollspel och lägre kunskap i dans (Larsson & Meckbach 2007, s. 263).

”Dominansen av bollspel innebär att de elever som är intresserade av idrott får sina intressen väl tillgodosedda i undervisningen, medan de som till exempel hellre ägnar sig åt aerobics eller dans inte får sina intressen lika väl tillgodosedda. Det kan då bli svårare att få dem intresserade av undervisningen.” (Skolinspektionen 2011)

1.3.4 Yttre faktorerers påverkan

En förutsättning för att idrottsläraren ska kunna planera och genomföra en danslektion är att han/hon har tillgång till vissa yttre faktorer. Larsson & Meckbach (2007) menar att man bör tänka på några grundläggande didaktiska och metodiska faktorer när man förbereder en danslektion. Några av dem är tid, avgränsning av rum, musikval och organisering av grupper (Larsson & Meckbach 2007, s.114). Sverker Lindblad, Göran Linde & Lars Naeslund (1999) menar att administrativa och politiska beslut om timplaner, gruppstorlek, antagningsregler etcetera påverkar möjligheterna att genomföra undervisning (Lindblad, Linde & Naeslund 1999, s.98ff). Läraren gör en rimlig bedömning av uppdraget efter kursens omfattning och tillgången på tid med mera, det vill säga de yttre faktorerna. *”Den inre logiken i handlandet svarar då mot de begränsningar och möjligheter som den yttre logiken ger upphov till eller konstituerar genom de val läraren gör.”* (Lindblad, Linde & Naeslund 1999, s.97ff)

.

1.4 Hypotes:

Min hypotes är att det används lite dans i undervisningen, med lite menar jag tio lektionstillfällen per läsår, eller färre. Forskning visar att detta kan bero på bristande kunskap hos pedagogerna. Trots detta visar flera studier att de flesta idrottslärarna anser att dans är en viktig del i undervisningen. Yttre faktorer som tidsbrist påverkar eventuellt också valet av lektioner då det krävs mycket förberedelse för att undervisa i dans.

1.5 Syfte och frågeställningar

Syfte:

Studiens syfte är att undersöka fyra lärares syn och inställning till dansmomentet i idrottsundervisningen på högstadiet, samt att se hur detta påverkar mängden undervisningstimmar i dansmomentet.

Frågeställningar:

- Hur påverkar inre faktorer, som lärares intresse och kunskap i dans, deras undervisning?
- Vilka är de yttre faktorer som påverkar dansundervisningen?
- Hur tolkar idrottslärarna dansmomentets beskrivning i kursplanerna Lpo 94 och Lgr 11?

1.6 Teoretiska utgångspunkter

Teorier ger studien en ökad förståelse av hur kunskap och lärande hänger ihop och förhåller sig till varandra. Det här är en hermeneutisk ansats, vilket i mitt fall är uppfattningen från ett lärarperspektiv på dansmomentet i idrottsundervisningen, samt att förstå idrottslärares val att undervisa i dans eller inte. Jag har valt att använda mig av ramfaktorteorin och Antonovskys begrepp KASAM som teoretiska utgångspunkter när jag analyserar resultaten i min studie. Dessa två teorier kompletterar varandra då den första teorin (ramfaktorteorin) är konkret och tydlig, medan KASAM mer beskriver hur lärarna på ett emotionellt plan hanterar dansmomentet i idrottsundervisningen. Som exempel kan nämnas säkerhet, självförtroende, kunskap och förståelse. Det är viktigt att alla delkomponenter i Antonovskys begrepp är i balans för att kunna uppnå KASAM.

1.6.1 Ramfaktorteorin

Ramfaktorteorin kan i stora drag beskrivas som en teori som används för att förklara konsekvenser av politiska beslut rörande undervisning och utbildning (Lindblad, Linde & Naeslund 1999, s.93ff). Med ramfaktorteorin kan man förklara hur resultaten påverkas av undervisningens ramar, inre och yttre faktorer. Exempel på inre faktorer är kunskap och motivation. Yttre faktorer är exempelvis tid, gruppstorlek och lektionsinnehåll.

Ramfaktorteorin framhäver det som är begränsningar i skolan som organisation, för att eleverna ska kunna uppnå målen med den undervisning som lärarna presenterar.

Ramfaktorteorin utgår från tre faktorer:

Figur 1. Ramfaktorteorin i dess enklaste form.

”Modellen visar att politiska och administrativa beslut om antagningsregler, timplaner, gruppstorlek etcetera påverkar vad som är möjligt att genomföra i undervisning och därmed vilka resultat av undervisningen som möjliggörs.” (Lindblad, Linde & Naeslund 1999, s.98)

Lindblad, Linde & Naeslund påvisar att ramfaktorteorins första del, ramar, påverkar vad som är rimligt att genomföra i undervisningen, och till följd av det vilka resultat som blir möjliga. Samma ramar påverkar troligtvis även idrottslärares inställning till dansmomentet i ämnet idrott och hälsa. Rummet där undervisningen skall bedrivas samt elevernas attityd till dansmomentet kan också räknas som faktorer som påverkar. Utifrån dessa förutsättningar gör läraren en bedömning av vad som är möjligt att genomföra i undervisningen.

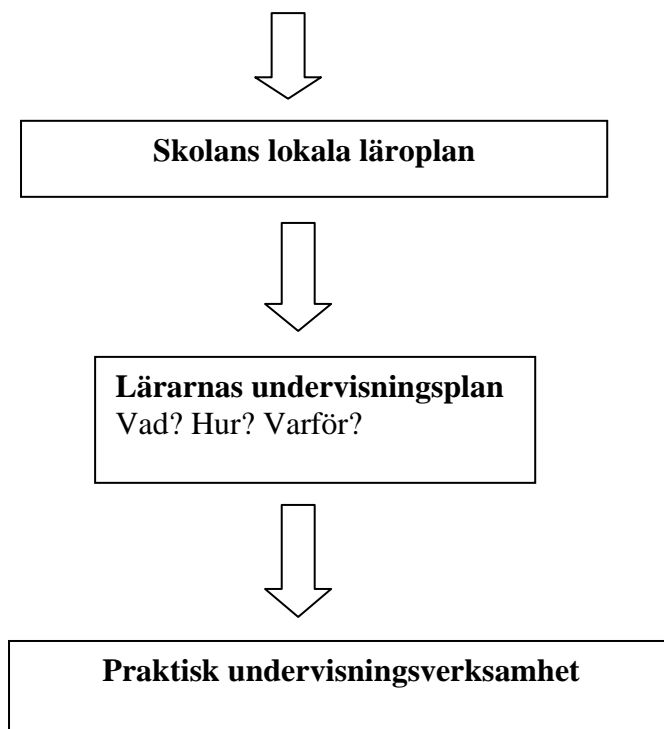
Ramfaktorteorins andra del, processen, kan även den ha avgörande betydelse för lärarens beslut att undervisa i dansmomentet eller inte. Dit räknas egen kunskap, tankar och åsikter om eleverna bör ha dans eller inte i idrottsundervisningen. Ramarna påverkar processen som i sin tur påverkar resultatet, i detta fall om eleverna skall nå målkriterierna i kursplanen.

Ramfaktorteorin har ingen prediktiv förmåga, det vill säga den kan inte förutse bestämda händelser eller förlopp. Teorin kan istället användas för att förutse vad som inte kan hända utifrån givna förhållanden. För att förtydliga ytterligare presenteras en figur över undervisningens ramfaktorer. Figuren visar hur undervisningen påverkas och styrs av beslut både från politiskt håll och från den egna verksamheten. Det finns styrdokument och beslut som på olika nivåer påverkar undervisningens mål som eleverna ska uppnå och som idrottsläraren ska utgå ifrån. Trots att idrottsläraren befinner sig längst ner i hierarkin inom skolans värld är det i slutändan han/hon som avgör hur undervisningen kommer att se ut. De didaktiska frågorna vad, hur och varför bör bearbetas i alla steg (Ottersten 2004 s.6 ff).

Skolans övergripande mål
(fastställda av riksdag)

Läroplaner
(centralt fastställda av regering eller riksdag)
Vad? undervisningens innehåll.
Hur? Metoder, organisationsformer och arbetsmetoder.
Varför? Motivering av innehåll och metod

Figur 2. Otterstens modell över undervisningens ramfaktorer.

1.6.2 KASAM

Aaron Antonovsky är grundaren till begreppet KASAM. Han levde 1923 till 1994 och var professor i medicinsk sociologi vid Ben Gurion University of the Negev, Beersheba i Israel (Antonovsky 2005, s.11ff). Han använde sig av begreppet KASAM som ett redskap i sitt salutogena synsätt, som ursprungligen mäter hälsa. I detta arbete används KASAM dock ur ett vinklat perspektiv, som mäter lärarens koppling mellan KASAMs tre begrepp och deras inställning och syn på dansundervisningen i sitt yrke, samt koppling till kursplanerna. KASAM står för "känslan av sammanhang" och innefattar tre delar som är i samspel med varandra. Dessa är och betyder:

Figur 3 KASAM

- **Begrifflighet** – ”innebär i vilken utsträckning man upplever att händelser i tillvaron, både den yttre och den inre, är konkreta, gripbara ordnade och strukturerade i stället för slumpmässiga och oförklarliga.”
- **Hanterbarhet** – ”innebär att man har resurser att möta de krav och utmaningar som ställs i den situation man befinner sig i. Dessa resurser eller tillgångar kan vara fysiska redskap eller föremål, sociala relationer, kunskap eller kognitiv förmåga.”
- **Meningsfullhet** – ”kännetecknas av en positiv förväntan på livet (framtidstro), att de situationer man möter känns utmanande och värda känslomässigt engagemang och intresse...” (Antonovsky 2005, s.43 ff)

Jag kommer undersöka om det finns någon känsla av sammanhang hos idrottslärarna och se hur de använder sig av dansmomentet i idrottsundervisningen, även hur deras inställning och tidigare erfarenhet inom dans ser ut.

När man analyserar vilka inre och yttre faktorer som påverkar dansundervisningen utgår jag från hanterbarhet. Jag vill se om idrottslärarna har resurser att möta de krav och utmaningar som ställs i den situation som de befinner sig i, dvs. att undervisa i dans på idrottslektionerna. Hanterbarheten har förmodligen en stor inverkan på lärarnas inställning till momentet. Det har även begriffligheten, där jag vill ta reda på hur de ser på dansmomentet i bl.a. kursplanen. Meningsfullheten är även den till viss del är kopplad till kursplanen men på ett emotionellt plan, där de kan se elevernas utveckling. Tillsammans bildar dessa tre begrepp KASAM. Om läraren får ihop dessa tre komponenter och uppnår en känsla av sammanhang påverkar det

förmodligen både mängden och innehållet i sin dansundervisning på ett positivt sätt. Om någon av dessa tre komponenter saknas eller inte är i balans med varandra tror jag att motivationen (synen på dansmomentet) kan ändras till en något mer negativ inställning. Detta kan i sin tur påverka mängden dansundervisning.

2 Metod

2.1. Metodval

Jan Trost anser att *"val av metod skall ske i anslutning till val av teoretiskt perspektiv och till den aktuella frågeställningen"* (Trost 2005, s.15). Som metod har jag valt att använda mig av semistrukturerade intervjuer, vilket innebär att samma frågor ställs till alla informanter.

Frågorna ställs på ett sådant vis att respondenterna har öppna svarsalternativ vilket ger alla en möjlighet att besvara frågorna. Det ger en mer målande bild och personliga svar.

Anledningen till varför jag har valt att använda mig av intervju är att jag är intresserad av de kvalitativa aspekterna, det vill säga de individuella åsikterna från de representerade idrottslärarna som jag har valt ut. Resultatet i intervjumetod beskriver ett mindre antal respondenters personliga syn och erfarenhet som avspeglar deras inställning till problemområdet. Det berör oftast inte en större målgrupp där man får ett mer generellt kvantitativt resultat.

Alla metoder har förmodligen för och nackdelar. Några fördelar med att använda sig av intervju som metod har jag redan nämnt i föregående avsnitt. Ytterligare en fördel är att man vet vem som svarat på frågorna, man får en personlig kontakt med respondenten och har möjlighet att få mer omfattande svar. Jag kan även ställa följdfrågor om respondenten inte förstår frågan. Nackdelar med intervju som metod är att det är mycket svårt och tidskrävande att få kvantifierbar information, dvs. att man kan undersöka många på kort tid. Men det är dock inte min avsikt. Som intervjuare har jag direktkontakt med respondenten och ett ansvar där jag kan hamna i besvärliga situationer. Ett exempel är om frågeställningen väcker minnen eller tankar hos respondenten måste jag som intervjuare kunna hantera situationen (Trost 2005, s.104).

Resultatet i studien påverkas troligen av vilken metod som väljs.

2.1.1 Intervjumall

Intervjun är utformad som en tratt. Med det menas att intervjun börjar med bakgrundsfrågor som inte är så känsliga. Sedan smalnar området av till mer sakliga frågor, för att slutligen kunna gå in lite djupare med frågor som leder till flera följdfrågor. Vissa frågor är utformade på ett sätt som inte direkt är kopplade till syftet och frågeställningarna men leder till att svaren indirekt visar idrottslärares motivation och intresse. Till min hjälp har jag utgått från och strukturerat upp frågorna efter Kvaless intervjumall (Kvale 2009, s.150ff). Även Hassmén & Hassmén menar att en intervjuguide/mall är viktigt för att säkerställa fokus i intervjun samt undvika att missa något som är centralt för studien (Hassmén & Hassmén 2008, s. 255ff).

2.1.2 Trovärdighet

Enligt Jan Trost härstammar idéerna om reliabilitet och validitet från kvantitativ metodologi. Han menar att det är malplacerat att kvantitativt försöka mäta reliabilitet och validitet vid kvalitativa studier (Trost 2005, s.113). Hassmén & Hassmén menar även de att reliabilitet och validitet enbart har använts utifrån ett kvantitativt perspektiv (Hassmén & Hassmén 2008, s. 135).

2.1.3 Validitet

Vad beträffar validitet i min studie anser jag att den på grund av metodvalet är hög. De idrottslärares jag genomför intervjuerna med är utbildade idrottslärare med mångårig yrkeserfarenhet. När intervjuerna utförs enskilt har jag direktkontakt med respondenten. Därmed minskar risken att dennes svar påverkas av någon annan.

Detta leder till att jag vet med säkerhet vem som har svarat på frågan och det gör i sin tur att validiteten blir högre, mer tillförlitlig. Jag kan ställa följdfrågor eller omformulera frågorna om personen som man intervjuar inte förstår frågan eller missförstår den. Det höjer validiteten i min studie. Att jag genomförde två pilotstudier höjde även det validiteten. Jag hade efter pilotstudierna möjlighet att justera frågeställningarna före studiens genomförande. Den utvalda skolan har ingen specifik inriktning på dans, vilket gör att resultaten inte speglas av detta. Även det leder till att studien blir mer trovärdig.

2.1.4 Reliabilitet

Reliabiliteten kan påverkas åt både det positiva och det negativa hållet om idrottslärares som intervjuas arbetar på en skola med en kultur som är positivt eller negativt inställd till dans i undervisningen. För att bibehålla en hög reliabilitet ur den aspekten, har jag valt en skola som

inte har en etablerad kultur eller inriktning till dans. Detta leder till att svaren som jag får av respondenterna utgår från en neutral syn på dansmomentet i idrottsundervisningen. Jag är väl medveten om att dessa idrottslärare inte kan generaliseras, däremot stämmer mycket av den tidigare forskningen som jag tagit del av överens med mina resultat vilket höjer reliabiliteten i den här studien. Jag har själv genomfört alla intervjuer och följt min intervjumall, vilket höjer reliabiliteten. Detta minskar risken för att intervjuerna genomförs och bearbetas på olika sätt. Efter intervjun transkriberades allt intervjumaterial direkt efter genomförandet. I och med detta behandlades alla intervjuer på samma sätt vilket höjer reliabiliteten. Jag är dock medveten om att det kan vara en svaghet med en ensidig tolkning av respondenternas svar, pga. att det kan vara svårt att inte påverkas av egna värderingar och åsikter. När jag intervjuat har jag följt min intervjuplan och styrt respondenterna om de har börjat prata om ovidkommande saker. En tydlig intervjumall höjer reliabiliteten eftersom någon annan skulle kunna ta intervjumallen och göra om intervjun med ett likvärdigt resultat. Skulle intervjun genomföras med samma respondenter skulle svaren troligtvis bli desamma. Skulle samma intervju genomföras med andra respondenter skulle svaren dock troligtvis inte bli detsamma eftersom frågorna rör den personliga sfären. Respondenterna var väl medvetna om studiens syfte och frågeställningar vilket bör höja svars kvaliteten vilket i sin tur höjer reliabiliteten. Frågorna i intervjumallen är tydligt utformade för att undvika missförstånd mellan intervjuaren och respondenten (Hassmén & Hassmén 2008, s. 256). Detta höjer även reliabiliteten.

2.1.5 Urval

Jag har valt ut fyra idrottslärare från en skola som är belägen norr om Stockholm. Skolan riktar sig till barn från förskoleklass till årskurs nio. De intervjuade idrottslärarna arbetar på högstadiet vilket är målgruppen som jag riktar den här studien till. En av anledningarna till varför jag valde den skolan är för att jag har etablerade kontakter där. Idrottslärarna är i olika åldrar och av olika kön. Det är enligt Trost viktigt att urvalet är heterogent med variation (Trost 2005, s. 117). Jag anser inte att det har någon stor betydelse att de är från samma skola eftersom jag utgår från studiens syfte som är att undersöka lärares syn och inställning till dansmomentet i idrottsundervisningen. Idrottslärarna har arbetat under flera år och använt sig av Lpo 94 och Lgr 11. Det är relevant eftersom jag vill ta reda på hur idrottslärarna ser på dansmomentet kopplat till båda kursplanerna. Jag förväntar mig olika svar från respondenterna då de arbetar individuellt och har olika erfarenheter av dans.

2.1.6 Proceduren

På ett tidigt stadium tog jag kontakt med sex idrottslärare på en skola norr om Stockholm. Jag skickade ett mejl där jag förklarade vem jag var och vad jag skulle göra. Jag undrade om de kunde tänka sig att medverka i en intervju som berörde dansmomentet i idrottsundervisningen. Jag förklarade att jag skrev min c-uppsats, samt vad syftet med intervjun var. Därefter var jag även tydlig med att informera om att intervjun var anonym och att den skulle tidsmässigt röra sig inom ramen 20-40 min. Jag fick respons av fyra idrottslärare som var villiga att ställa upp. Innan intervjuerna genomförde jag två pilotstudier, där jag intervjuade två personer. Det var bra eftersom jag fick feedback och kunde ändra de intervjufrågor som inte var helt perfekta, samt ändra ordningen på vissa frågor så att intervjun fick ett bättre flöde. När det väl var dags att genomföra intervjuerna var jag väl förberedd. Jag var påläst inom området för att kunna förmedla frågorna på ett så professionellt sätt som möjligt. I min intervjuplan var mitt mål att skapa en god stämning så att respondenten skulle känna förtroende för mig och vara väl införstådda med syftet. Detta är enligt Hassmén & Hassmén viktigt för att få hög svars kvalitet (Hassmén, & Hassmén 2008, s. 256). Jag hade ordnat med lokal på deras skola och förberett hur vi skulle sitta. Det material som användes under intervjun var en mobiltelefon och en I-pod med inspelningsfunktion samt penna och papper. De två första intervjuerna som genomfördes blev mycket lyckade. Jag följde min intervjuplan noga och kände mig säker som intervjuare. Det var två avslappnade intervjuer där det blev flera följdfrågor på huvudfrågorna. Även den tredje och den fjärde intervjun blev lyckade och efter fyra genomförda intervjuer kände jag en mättnad. Det vill säga jag insåg att jag inte skulle få ut så mycket mer om jag fortsatte att genomföra flera intervjuer. Jag lärde mig snabbt att jag var tvungen att styra intervjuerna, första respondenten började prata om dans innan jag ens hade hunnit ställa första frågan. Jag fick vänligt men bestämt runda av vissa frågor för att komma vidare i intervjun. Två av respondenterna började gärna prata om annat efter att de hade svarat på frågan medan den tredje respondenten höll sig inom intervjuens ramar.

Därefter började arbetet med att transkribera intervjuerna. Jag har löpande försökt att transkribera så fort som möjligt efter intervjuerna för att minnas ansiktsuttryck och kroppsspråk på de idrottslärarna som har blivit intervjuade. Eftersom jag utgår från semistrukturerade intervjuer, ställs samma frågor till alla informanter. Intervjufrågorna är tydligt formulerade för att undvika missförstånd. Frågorna ställs på ett sådant vis att

respondenterna har öppna svarsmöjligheter för att studien ska få så personliga och målande svar som möjligt. Frågorna utgår från mina frågeställningar och är strukturerade som en tratt, dvs. jag inleder med frågor som är allmänna och inte så känsliga. Därefter går frågorna in mer på djupet. Frågorna är strukturerade på ett logiskt sätt och tar upp ämne för ämne för att få ett bra flöde i intervjun.

2.1.7 Etiska aspekter

Jag informerade om att intervjun kommer att spelas in, men att materialet endast kommer att användas i detta arbete. Jag var även tydlig med att återigen informera respondenten om att intervjun var anonym och att han/hon hade rätt att avbryta intervjun om något inte kändes bra (Hassmén & Hassmén 2008, s. 255). I min intervjuplan avslutas intervjun med att den summeras och respondenten får då möjlighet att korrigera eventuella missuppfattningar (Hassmén & Hassmén 2008, s. 258). Därefter avslutas intervjun med att respondenten tackas och om respondenten önskar ta del av slutresultatet kommer han/hon att få en kopia skickad (Trost 2005, s.93).

2.1.8 Databearbetning

De inspelade intervjuerna transkriberades nästan direkt efter intervjun. Detta för att minnas ansiktsuttryck och kroppsuppfattning hos respondenterna. Jag gick noga igenom intervjumaterialet för att se vad som var relevant, tog bort eventuella utsvävningar som respondenten kunde ha pratat om. När jag har tolkat den transkriberade texten har jag utgått från Aaron Antonovskys begrepp KASAM och ramfaktorteorins tre delar (ramar, process och resultat). Inledningsvis delade jag in svaren i olika kategorier. Dessa kategorier motsvarar mitt syfte och mina frågeställningar. Därefter har jag tagit varje svar från var och en av idrottslärarna och jämfört dem med KASAMS tre komponenter. Detta för att kunna urskilja ett mönster där någon av idrottslärarna uppnår KASAM. Jag ville se om uppnående KASAM eller brist på KASAM påverkar idrottslärarnas syn och inställning till dansmomentet i idrottsundervisningen. Därefter upprepades processen, men då utifrån ramfaktorteorins tre delar. Där analyserade jag vilka de yttre och inre faktorerna var som påverkade idrottslärarnas undervisning. Resultaten jämfördes därefter med tidigare forskning. Citat valdes ut som förstärker resultaten och ger tydliga exempel för läsaren om hur respondenterna svarar. Efter transkriberingen av alla intervjuer behövdes förtydligande av vissa svar. Detta ledde till samtal via e-post och telefon mellan mig och två av de berörda respondenterna.

3. Resultat

Jag har valt att presentera resultatet genom att strukturera redovisningen. Frågor och svar presenteras i en tematisk ordning där bl.a. citat redovisas. Jag utgår från ramfaktorteoriens tre steg (ramar, process och resultat) samt Antonovskys begrepp KASAM för att redovisa intervjumaterialet.

3.1 Idrottslärnarnas kunskap och intresse

Idrottslärnarna i studien har en generellt positiv syn och inställning till dansmomentet. De ansåg att dans ger sociala färdigheter, utvecklar samarbetsförmågan, kroppskontroll, takt, motorik och känsla. De menar även att dans frigör glädje och energi samt ger elever möjlighet till att utöva något de är bra på. Dansen står med i kursplanen och är ett av många moment som ska utövas. Ramfaktorteoriens andra steg, process, berör hur eleverna ska uppnå målkriterierna i kurs- och läroplanen. Jag har valt att granska lärarna och se hur de har fått sin kunskap som leder till att de kan skapa och genomföra innehållsrika lektioner vilka i sin tur leder till ett resultat som är det tredje steget i ramfaktorteori (Lindblad, Linde & Naeslund 1999, s.98).

Alla idrottslärnarna är överrens om att kunskap och vad man har för inställning till dans är avgörande inre faktorer som påverkar lärarnas val att ha dans eller inte. Vilken relation, vilket intresse man har för dans och att man är säker som pedagog är också viktiga faktorer. Detta kan kopplas till KASAM, där alla tre komponenter blir berörda. Kunskapen i detta fall handlar om idrottsläraren känner att situationen är hanterbar utifrån idrottslärarens egna förutsättningar, vilket i sin tur leder till att de känner en meningsfullhet med de planerade lektionerna. Dessa två komponenter hör ihop på så vis att läraren behöver ha de kunskaper som krävs för att det på en rimlig nivå ska kännas utmanande och värt ett känslomässigt engagemang att planera lektionerna. Eftersom idrottslärnarna upplever att danslektionerna är konkreta, gripbara, ordnade och strukturerade så blir de begripliga. Begriplighet är den tredje komponenten som bildar KASAM. Idrottslärare 1 menar att: *”Om man är otrygg med gruppen är dans ett moment där det kan spåra ut och det kan därför finnas en rädsla hos pedagogerna”*

Den kunskap som de intervjuade idrottslärnarna besitter i dagens läge varierar. De flesta av respondenterna anser att de inte har tillräckligt med kunskap för att variera dansmomentet

utanför den standardiserade ramen innehållande de traditionella danserna bugg, vals och foxtrot. Orsaken till varför de inte har så stor variation i sin dansundervisning är bl.a. att det inte har funnits tillräckligt med tid för att vidareutbilda sig. Därmed har de inte tillräckligt med kunskap för att klara av att i större utsträckning variera dansundervisningen i skolan. På frågan om var respondenterna har fått sin kunskap i dans från, visade det sig att två av respondenterna hade ett intresse av att utföra dans på fritiden. De respondenterna har tidigare gått någon enstaka danskurs eller utfört motion till musik på t.ex. friskis och svettis eller SATS. Det visar sig även att media har en viss inverkan, då den tredje idrottsläraren tittar på TV-programmet "let's dance" för att få inspiration.

De flesta idrottslärarna menar dock att de i första hand har fått sina kunskaper från lärarutbildningen. Det är där deras grund har skapats, och lärarutbildningen är därför en viktig faktor för kvaliteten på dansundervisning i skolorna. Lärarutbildningens innehåll kan mycket väl avgöra hur deras syn och inställning till dansmomentet blir. Om idrottslärarnas upplevelser av den didaktiska inläringen i dansmomentet har varit positiv kan det skapas ett vidare intresse att lära sig mer dans och mer möjligheter till variation i undervisningen skapas. Om de har en dålig upplevelse under den didaktiska inläringen har de förmodligen inte tagit till sig all den kunskap som erbjuds. De blivande idrottslärarna har då förmodligen inget större intresse av att vidareutbilda sig på sin fritid. En relevant fråga är därför: Anser du att du har fått tillräcklig utbildning i dansmomentet på din lärarutbildning? Hälften av respondenterna anser att de har fått tillräckligt med dansundervisning under sin lärarutbildning. Idrottslärare 3: *"där fick vi jättemycket och flera olika danser. Asså jag tror att vi höll på med dans i upp mot en månad om inte mer, så det tycker jag och vi hade väldigt bra lärare"*. Idrottslärare 4 har däremot en annan uppfattning: *"Nej, jag tycker inte att vi fick tillräckligt med dans under lärarutbildningen. Det var för mycket "gammal dans" som vals och schottis"*.

Resultatet visar att bugg, vals och foxtrott är de dansformer som har störst plats i dansundervisningen. Det var även några få försök till ringdanser runt jul, samt streetdans, linedans, aerobicdans på mycket grundläggande nivå i bl.a. uppvärmningar. Lärare 2: *"Jag har provat på chatcha någon gång, men jag tycker att det är svårt med dansandet"*. Alla idrottslärarna var överrens om att det var de fartfyllda danserna som verkar vara de populäraste bland eleverna. Idrottslärare 3: *"dansform som är up to date, som är inne och har lite häftigare musik. Det tycker de är roligt och när de själva får bestämma. Inte pardans, det*

tycker de inte är roligt, det är gammalt. Det ska vara häftigt". Gemensamt för nästan alla lärare var att de ansåg att det skulle vara roligt att vara mer uppdaterade så att de kunde erbjuda lite modernare dans till eleverna. Det fanns ett intresse att vidareutveckla sig. Därför ansåg alla idrottslärare att dans är ett moment där det borde erbjudas fortbildning. Idrottslärare 3: *"framförallt eftersom att det är en idrottsform som växer i och med medias påverkan"*. Idrottslärare 1 svarar på frågan om han/hon anser att dans är ett moment där lärarna bör få fortbildning: *"Ja det tycker jag, speciellt om man är utbildad för länge sedan. Det behöver uppdateras eftersom att det har kommit så mycket nya rörelsemönster"*. Lärare 2 menar att: *"det kanske finns lite olika dansnischer som ungarna håller på med, men som man själv inte kan helt enkelt"*. Idrottslärare 4: *"Ja det tycker jag, för att få lite ny inspiration. Det skulle spara mycket tid!"*.

Hur mycket dans som idrottslärarna undervisar varierar och att utläsa av resultatet ligger snittet på en till tre gånger per termin. Ingen av idrottslärarna anser enligt dem själva att de har särskilt mycket dans. Man kan dock se att det finns ambitioner hos några av dem att ha mer dans. Hur idrottslärarna definierar mycket och lite dansundervisning skiljer sig. Idrottslärare 1 undervisar inte i dans mer än vad som krävs: *"Om man ska få dem att tycka att det är kul så är det så tidskrävande att det inte finns utrymme för det, så det blir inte mer än ett par gånger per år"*. Idrottslärare 2 undervisar dans ca två till tre gånger per termin. Han/hon jämför antalet lektioner dans med orientering och simning: *"Jag tror att jag har som att eh det är tänkt eller alltså jag skulle väl hålla det som kanske simning eller orientering eller ah likvärdigt med dem... kanske lite mindre i och försig"*. Förr undervisade idrottslärare 3 dans ca en gång i månaden, men de senaste åren har det inte blivit så mycket, ca en gång per termin. Idrottslärare 3 visar att det finns ett intresse från hans/hennes sida då det finns ambitioner att starta upp ett dansprojekt mellan höstlovet och jullovet med åk 1-5, där eleverna innan julavslutningen får ha en dansuppvisning för andra elever och föräldrar. Idrottslärare 4 brukar ibland använda sig av dansinspirerad uppvärmning i form av enkla aerobicsteg. För övrigt anser han/hon inte att det blir dans särskilt ofta.

Även om idrottslärarnas egen utbildning kan ligga som grund för hur deras syn och inställning till dansmomentet ser ut, påverkas den troligen av många olika faktorer. En yttre faktor som kan påverka idrottslärarnas syn och inställning både positivt och negativt är elevernas bemötande och respons. På frågan om vilka upplevelser/erfarenheter lärarna har av sin dansundervisning med eleverna kan man se tydligt att pedagogerna anser att dans är ett svårt

moment, både att undervisa i men även att kunna hantera alla situationer runt om som uppstår med elever. Detta kan bero på bristande kunskap hos idrottslärarna. De flesta idrottslärarna har mötts av en negativ attityd från eleverna i början av momentet. Attityden kan leda till att idrottslärarna har svårt att känna meningsfullhet. Men elevernas attityder har förändrats till något mycket positivt allt eftersom de får mer kunskap och erfarenhet. Idrottslärare 1 menar att: *"det är svårt att fånga upp de yngre/små elevernas intresse när de är en stor grupp, särskilt om de inte har så mycket erfarenhet. De tappar lätt fokus då."* Idrottslärare 2 säger att: *"det hör till att man ska vara lite negativ mot dans och så, det hör väl ihop med att det ska vara laddat och ett lite osäkert kort för många, så det är många som inte vet vad de ska ställas inför. Jag tror att det är lite rädsla från deras eh håll liksom"*. Idrottslärare 3: *"Jag hade bara planerat för 1-2 lektioner men det blev kanske 10 lektioner, för att de tyckte att det var så kul!"*. Idrottslärarnas inställning till dansmomentet påverkas troligtvis till stor del av ramfaktorteoriens första del, ramar, i det här fallet de yttre faktorerna, men deras inställning påverkas självklart även av ramfaktorteoriens andra del som är processen, vilket innebär de egna tankarna och åsikterna om varför eleverna bör dansa eller inte i idrottsundervisningen. Gemensamt för idrottslärarna var att de tyckte att dans var ett viktigt moment där de tydligt kunde se att det finns flera viktiga faktorer som blev ett resultat av dansundervisningen. Några av dessa är utvecklandet för samarbetsförmågan, motorisk träning, kroppskontroll, taktkänsla, fysisk träning och social färdighet. Flera av lärarna menar även att dansen frigör mycket känslor, energi och glädje. Idrottslärare 3 menar att man kan fånga upp intresset för dans hos vissa elever: *"till exempel de som inte är så intresserade av bollspel kanske kan få glänsa mer på dansen. Med dans frigör man så mycket glädje och energi, även de elever som är negativt inställda"*.

Om man går in lite närmare på det sociala samspelet visade det sig att de flesta idrottslärarna ansåg att de viktigaste faktorerna för det sociala samspelet är att eleverna får utveckla självkänslan när de får känna att de klarar av momentet, våga prova på nya aktiviteter och att ha fysisk kontakt med andra människor. Idrottslärare 4 anser att det är viktigt att eleverna ska våga ta i varandra och kunna hålla i varandra på rätt sätt: *"Det kan vara svårt att börja direkt med pardans, man får bygga upp med andra övningar först om det ska funka"*. Vad beträffar den fysiska träningen menar Idrottslärarna att dans är bra för kroppskännedom och att det är en allsidig muskelträning. På frågan: Vilka negativa effekter som kan förekomma med dansundervisning? var alla pedagoger överrens om att dans är ett känsligt moment och att eleverna lätt kan känna sig utpekade. Idrottslärare 2: *"Vissa har ingen känsla för takt. Det blir*

extra tydligt i pardanser vem som gör fel". Han/hon menar även att man är lika utsatt i bollspel om man inte har spelförståelse. Idrottslärare 4 menar att: *"dans är ett väldigt känsligt moment, särskilt om det är otrygga grupper. Man får på ett pedagogiskt sätt styra upp övningarna. jag vill skydda dem så mycket som möjligt"*. Här kan man tydligt se att det är ett problem för idrottslärarna att känna att situationen är hanterbar. Idrottslärare 1 menar att eleverna är väldigt sårbara när man jobbar med dans och att de är väldigt utlämnade. Om eleverna inte är bra på dans, kan det sänka dennes självkänsla. Idrottslärare 1 menar att man inte alltid kan ha kontroll över den totala situationen, vilket kan kopplas till ramfaktorteorins första steg, ramar, då gruppstorleken är så pass stor att det inte går att se och höra allt. Även tiden som faktor spelar in: *"Vi lärare kan inte alltid se allt som händer eh, ah kanske efter lektioner eller i ögonspel som man inte alltid hinner uppmärksamma"*. Idrottslärare 1 menar att man får försöka hitta metoder för att undvika dessa situationer och framhäver att det kan vara en fördel att dela in klassen i mindre grupper för att undvika det värsta utpekandet.

3.1.1 Yttre faktorer

Gällande ramfaktorteorins första del, ramar, granskas yttre faktorer som timplaner, gruppstorlek och material som påverkar vad som är möjligt att genomföra när det gäller dansmomentet i idrottsundervisningen.

Gemensamt för idrottslärarna var att lokaler, tid och musik är de största yttre faktorerna som påverkar lärarnas val att ha dans eller inte. En av idrottslärarna tog upp att elevgruppens storlek har betydelse. Idrottslärare 2: *"lokaler och en bra musikanläggning med rätt musik som tilltalar eleverna är viktigt"*. Förutsättningar som idrottslärarna behöver för att leda en bra danslektion är en kombination av de yttre och inre faktorer som har nämnts. Angående den yttre faktorn tid, uppgav tre av fyra idrottslärare att de inte hade tillräckligt med tid till planering av danslektioner. Idrottslärare 1: *"Istället tolkar/omtolkar nog många målen i kursplanen på ett sådant vis att det går att beta av dansmomentet i de andra momenten där det är lättare, och man t.ex. inte behöver ta fram musik"*. Idrottslärare 3: *"det finns inte någon tid och möjlighet att lära sig något nytt, utan man använder sig av anteckningar från sina lektioner från lärarutbildningen och försöker utveckla dem, men även det tar mycket tid"*. En av idrottslärarna uttryckte dock klart och tydligt att det fanns tid. Idrottslärare 2: *"det handlar om att prioritera hur man använder sin tid"*. De lärare som inte ansåg att det fanns någon tid menar att det bl.a. är brist på lediga lokaler att öva i på planeringstiden och att det då måste ske på deras fritid.

3.1.2 Kursplanen

Kursplanen definierar några av de ramar som utgör ramfaktorteoriens första del. Kursplanen utformas efter politiska beslut. I kursplanen Lpo 94 fanns strävansmål och uppnåendemål. I den nya kursplanen Lgr 11 kan man utläsa centralt innehåll för undervisningen i idrott och hälsa. Här får vi en inblick i vad lärarna har för åsikter om och hur de tolkar läroplanen för att uppnå målen i dansundervisningen. Kursplanen är det redskap som lärarna måste utgå ifrån. För att idrottslärarna ska uppnå KASAM med kursplanerna måste den vara konkret (begriplig). När man kommer underfund med kursplanens innehåll blir den hanterbar, vilket i sin tur leder till att den blir meningsfull.

Det framgår tydligt att kursplanen är tolkningsbar och att det är upp till varje pedagog att se på dansmomentet kopplat till hur de väljer att jobba med det. Idrottslärare 1: *”Man kan göra dansmomentet stort men man kan också smita ifrån det.”*. Idrottslärare 3: *”Förr så kunde man sätta på musik till uppvärmningen och köra en klappövning, sedan kände man att dansmomentet var färdigt.”*. Hälften av respondenterna anser inte att dansen har en stor plats i kursplanen, men trots det tycker alla lärare att dansen har fått en tydligare plats i de nya kursplanerna. En av idrottslärarna tror att tanken bakom den mer framträdande rollen som dans har fått är att han/hon tror att dansen ska få större plats i undervisningen. Idrottslärare 1 tror att det är för att dansen ska vara mer *”framåtsyftande”* för eleverna eftersom att idrotten ska fortsätta ha stor betydelse utanför skolan.

4 Sammanfattande diskussion

Syftet med studien var att undersöka fyra idrottslärares syn och inställning till dansmomentet i idrottsundervisningen på högstadiet, samt att se hur det påverkar mängden undervisningstimmar. Jag ville ta reda på hur de inre faktorerna som intresse och kunskap i dans påverkar lärarnas undervisning? Vilka är de yttre faktorerna som påverkar dansundervisningen? Jag ville även ta reda på hur idrottslärarna tolkar dansmomentets beskrivning i kursplanerna Lpo 94 och Lgr 11? De viktigaste resultaten kommer att sammanfattas för att uppfylla syftet samt besvara mina frågeställningar och diskutera dem med hjälp av tidigare forskning och mina teoretiska utgångspunkter vilka är KASAM och Ramfaktorteori. För att tolka lärarnas inställning till dansmomentet påverkas troligtvis den till stor del av ramfaktorteoriens första del som är ramar. De yttre och inre faktorerna påverkar undervisningen och man kan tydligt se i resultatet att dessa två hänger ihop och att de båda

har stor inverkan på lärarnas syn och inställning till dansmomentet. Deras inställning påverkas även av ramfaktorteorins andra del som är processen, vilket t.ex. kan vara de egna tankarna och åsikterna om varför eleverna bör dansa eller inte i idrottsundervisningen. Inställningen hos idrottslärarna i sin tur leder till om eleverna når ramfaktorteorins tredje del vilket är resultat. Om idrottslärarnas inställning är positiv och genererar ett engagemang så kommer det underlätta för eleverna att nå målen i kursplanen.

Eftersom det är en kvalitativ studie påverkar mina tolkningar förmodligen resultatet i viss utsträckning. Jag kan dock jämföra de resultaten jag fick i frågorna med en studie av Therese Segerdahl & Gustav Oscarsson (2008). De får liknande resultat. Där framgår det att våra resultat liknar varandras på många sätt även om den studien är genomförd med helt andra lärare. Therese Segerdahl & Gustav Oscarsson (2008) har genomfört samtalsintervjuer med fem idrottslärare som fick berätta om vilka uppfattningar de har kring varför elever ska dansa i ämnet idrott och hälsa. Idrottslärarna i den studien menar att dans är ett socialt samspel och ger sociala färdigheter, det ger en positiv upplevelse, det ger elever möjlighet till att utöva något de är bra på, eleverna bör dansa eftersom att det står i kursplanen för idrott och hälsa (Segerdahl & Oscarsson 2008, s.7). När jag sammanfattar idrottslärarnas inställning till dansens betydelse i den här studien, menar de att dans ger sociala färdigheter och utvecklar samarbetsförmågan hos eleverna. Dansen är bra för den motoriska träningen och utvecklar kroppskontroll, takt, motorik och känsla. Dans frigör glädje och energi och ger elever möjlighet att utöva något de är bra på. Man kan även urskilja skillnader i våra studier, då det framkommer att resultaten i Therese Segerdahl & Gustav Oscarssons (2008) studie visar att lärarna använde dansen både som ett redskap för att uppnå olika vinster och för att dans är ett mål i sig. Idrottslärarna i min studie menar att dans är ett mål i sig och att dans genererar positiva effekter hos eleverna, men de använder sig inte av dans som ett redskap för att uppnå olika vinster.

Min uppfattning är att det är viktigt att pedagogerna känner en meningsfullhet i sina danslektioner. Antonovsky kallar begreppet motivationskomponent i KASAM. Idrottslärarna vill se vad deras lektioner resulterar i, när det gäller exempelvis elevernas utveckling. Av resultatet framgår det att eleverna har en generellt negativ inställning till dans innan de har provat på det men att det sedan utvecklas till något mycket positivt. Idrottslärare 3: *"Jag hade bara planerat för 1-2 lektioner men det blev kanske 10 lektioner, för att de tyckte att det var så kul!"*. Antonovsky beskriver delkomponenten meningsfullhet med att

man har ”en positiv förväntan, att de situationer man möter känns utmanande och värda känslomässig engagemang och intresse” (Antonovsky 2005). Detta är något som framgår av resultatet, att det är viktigt att få bekräftat som idrottslärare att lektionerna ger resultat.

När jag frågade vad man som idrottslärare behöver för förutsättningar för att leda en bra danslektion menar flera av respondenterna att kunskap, självförtroende och intresse är de viktigaste förutsättningarna. Vad beträffar lärarnas inre faktorer som intresse och kunskap kan det kopplas till ramfaktorteoriens andra steg, process. Vilken bl.a. berör hur eleverna uppnår målkriterierna i kurs- och läroplanen. En förutsättning för att eleverna ska uppnå målkriterierna är att idrottslärarna besitter rätt kunskaper, vilket leder till att de kan skapa och genomföra innehållsrika lektioner. Dessa kan i sin tur leda till ett resultat som är det tredje steget i ramfaktorteori (Lindblad, Linde & Naeslund 1999, s.98). De flesta idrottslärarna har fått sina kunskaper från lärarutbildningen och man kan se att det finns ett svagt intresse att utföra dans på fritiden. Två av respondenterna anser att de har fått tillräckligt med undervisning i dans på sin lärarutbildning. En Idrottslärare ansåg att de hade mycket dans: ”jag tror att vi höll på med dans i upp mot en månad om inte mer”. Den sista idrottsläraren tyckte inte att det var tillräckligt med dans under utbildningen. Det är intressant eftersom att han/hon troligtvis hade samma mängd som den idrottsläraren som ansåg att det var mycket dans. Frågan är då hur man definierar mycket dans? Det är en tolkningsfråga precis som resultatet om vad idrottslärarna undervisar i för dans. Man kan fråga sig om rörelser till uppvärmning är en form av dans? Enligt min åsikt kan det vara en introduktion till dans, men jag anser inte att det är tillräckligt för att uppfylla målen för dansmomentet i kursplanen.

I en studie av Lorenzi (2010) framkommer det att pedagogernas inställning till momentet dans inte är särskilt stark eftersom de ger dansen så lite utrymme, detta beror troligtvis på bristande kunskap. Lärarna har själva inte fått tillräckligt mycket undervisning i momentet för att de ska känna sig säkra på sig själva (Lorenzi 2010,s.6). Vad beträffar kunskapen hos idrottslärarna i den här studien spretade svaren som beskrev om de hade fått tillräckligt med kunskap från lärarutbildningen. Till viss del skiljer sig min studie från Lorenzis studie eftersom två av idrottslärarna jag intervjuade ansåg att dansundervisningen på lärarutbildningen har varit tillräcklig, medan en inte ville uttala sig om det och den sista av idrottslärarna inte ansåg att det har varit tillräckligt. Svaren i min studie beror troligtvis både på de yttre faktorerna, som kan kopplas till ramfaktorteoriens första del, ramar, men även på idrottslärarnas inställning. Lorenzis forskning är genomförd i USA vilket kan bidra till att resultaten av våra studier

skiljer sig åt. Jag kan inte uttala mig om hur lärarutbildningen i USA skiljer sig från lärarutbildningen i Sverige. Jag anser dock att det är en viktig fråga eftersom att utbildningen på de olika lärosätena ska ge studenterna, de blivande idrottslärarna, den kunskap de behöver för att själva kunna bedriva en bra undervisning. När det gäller kunskap i dans är det bra om lärarna har en förståelse för dansen som moment. De bör kunna hantera den didaktiska processen i dansundervisningen. Jag kopplar kunskapen till KASAMS första del, begriplighet, som innebär i vilken utsträckning man upplever att händelser i tillvaron, både den yttre och den inre, är konkreta, gripbara ordnade och strukturerade i stället för slumpmässiga och oförklarliga. Det framgår av intervjuerna hur viktigt det är för idrottslärarna att de har tillräckligt med kunskap. Idrottslärare 2 menar att: *"Prioritet ett är att man har kunskap om dansen och färdighet för att kunna lära ut stegen och takten. Att kunna både tjejernas steg och killarnas steg i pardans. Man behöver även ett bra självförtroende"*. Även idrottslärare 3 menar att: *"det är viktigt att man som pedagog är säker på sin sak annars kör eleverna över en totalt"*.

Idrottslärarna i den här studien anser att de har grundläggande kunskap som täcker upp för att klara av dansmomentet i idrottsundervisningen. De flesta anser dock inte att de har tillräckligt med kunskap för att röra sig utanför trygghetszonen. Det vill säga att de inte har tillräckligt med kunskap för att utöva/lära ut några andra danser i större utsträckning än de danser som de har lärt sig på lärarutbildningen. När man granskar vad för slags dansform idrottslärarna undervisar i, håller sig de flesta av idrottslärarna till bugg, vals och foxtrot. Några provade dock på streetdance och aerobic på mycket grundläggande nivå. Om man jämför innehållet i undervisningen med vilken dansform de tror är mest uppskattad bland eleverna kan det verka motsägelsefullt. Idrottslärarna tror att den fartfyllda och moderna dansen är mest populär bland eleverna. Ändå verkar intresset hos idrottslärarna inte vara tillräckligt stort för att lära sig nya moderna danser. Alternativt finns intresset, men idrottslärarna hindras av de yttre faktorer som skolan har tillgång till, samt faktorer som styrs av skolledningen och av politiska beslut. Några exempel på yttre faktorer skulle kunna vara tid och pengar. En av idrottslärarna visade intresse att lära sig mer om dans då hon/han gick en kvällskurs (en kväll) på GIH. Kursen gick hon på sin fritid. Han/hon gick som enda lärare från den utvalda skolan och ville mer än gärna dela med sig av sina nya kunskaper till de övriga lärarna. Dock menar idrottsläraren att det inte har funnits någon tid till det. Gemensamt för alla idrottslärare var att de anser att dans är ett moment där det borde erbjudas fortbildning. Framförallt eftersom det enligt flera av idrottslärarna är en idrottsform som växer i och med medias påverkan. Det kan

jämföras med de intervjuer som Marie Nyberg (2009) har gjort. Där frågar hon lärarna vad som skulle underlätta deras undervisning i rörelse och dans? Svaren pekar tydligt på att lärarna är i behov av fortbildning för att få en bredare och djupare ämneskompetens (Nyberg 2009, s.19). Min åsikt är även den att det borde erbjudas fortbildning i de flesta moment i idrottsundervisningen men kanske framförallt i dans eftersom många idrottslärare anser att det är ett svårt moment. Idrottslärare 2: *”jag tycker att det är svårt med dansandet”*.

Dansmomentet i idrottsundervisningen påverkas av yttre faktorer som kan kopplas till ramfaktorteoriens första del, ramar. När man ser resultatet så framgår det att de yttre faktorerna har en stor inverkan på hur dansundervisningen påverkas. Man kan tydligt se att det gemensamt för alla idrottslärarna i den här studien, är lokaler, tid och musik som är de största yttre faktorerna som påverkar lärarnas val att ha dans eller inte. När jag har analyserat vilka yttre faktorer som påverkar dansundervisningen från Antonovskys begrepp KASAM utgår jag från den andra delen, hanterbarhet. Det innebär bl.a. att man har resurser att möta de krav och utmaningar som ställs i den situation man befinner sig i. Dessa resurser eller tillgångar kan vara fysiska redskap eller föremål, sociala relationer, kunskap eller kognitiv förmåga. Jag ville ta reda på om idrottslärarna har resurser att möta de krav och utmaningar som ställs i den situation som de befinner sig i, dvs. att undervisa i dans på idrottslektionerna. Om man går in lite närmare på den yttre faktorn tid, är det intressant att tre av fyra idrottslärare uppgav att de inte hade tillräckligt med tid till planering av danslektioner. En av idrottslärarna uttryckte klart och tydligt att det fanns tid. Min tolkning blir då att det kan handla om prioritering, och inställning hos de olika lärarna, men att ramar i ramfaktorteoriens första del spelar en mycket väsentlig roll. Det är timplaner som utformas på politisk nivå som ligger till grund. Till de yttre faktorerna vill jag även lägga till kursplanerna. Det är avgörande hur lärarna tolkar dansmomentet i kursplanen för att uppnå målen för dansundervisningen. I studien framgår det tydligt att kursplanen fortfarande är tolkningsbar och att det är upp till varje pedagog att se på dansmomentet kopplat till hur de väljer att jobba med det. På grund av att idrottslärarna tolkar kursplanen olika lyser det igenom hur deras kunskap och intresse till dansmomentet ser ut. Idrottslärare 1 menar att: *”Man kan göra dansmomentet stort men man kan också smita ifrån det.”*. Detta avspeglar även mängden danslektioner, som man kan se av resultatet förekommer dans mindre än tio tillfällen per läsår, det vill säga enligt min åsikt inte särskilt ofta. I undersökningen som Marie Nyberg (2009) genomförde frågade hon hur mycket tid som avsätts till rörelse och dans. Svaren hon fick var ca 10 % av den totala tiden i ämnet idrott och hälsa (Nyberg 2009, s.17). Det kan jämföras med undersökningen som genomfördes 2001 av

Larsson och Redelius som visar att dansen utgör 12,3% av idrottsundervisningen (Larsson och Redelius 2004, s. 51ff). Undersökningen som Skolinspektionen genomförde 2011 visar att:

”dans, estetisk rörelse, friluftsliv och orientering, förekom mycket sällan – trots att de nämns särskilt i kursplanen. Var och en av dessa aktiviteter förekom bara på 3-5 procent av lektionerna” (skolinspektionen 2011, s.4)

Vad beträffar mängden dans som idrottslärarna i min studie bedrev visade resultatet att de hade dans en till tre gånger per termin, vilket jag har svårt att tro är tillräckligt för att väcka elevernas intresse. Skolinspektionen menar att:

”Dominansen av bollspel innebär att de elever som är intresserade av idrott får sina intressen väl tillgodosedda i undervisningen, medan de som till exempel hellre ägnar sig åt aerobics eller dans inte får sina intressen lika väl tillgodosedda. Det kan då bli svårare att få dem intresserade av undervisningen” (Skolinspektionen 2011).

I det här fallet anser jag att det är bättre att ha dansinspirerande uppvärmning lite då och då under hela året än ingen alls. Det kan eventuellt leda till att man tillgodoser några elevers intresse. Man bör också enligt min åsikt vidareutveckla dansen så att de övriga får en chans att bli intresserade. Varför idrottslärarna i den här studien har mindre dans än vad tidigare forskning visar att genomsnittet har är svårt att fastställa. Det framkommer att både yttre faktorer som tid, lokaler och elevgrupper påverkar valet att ha mycket eller lite dans. Även inre faktorer visade sig ha stor inverkan på valet av innehåll i idrottsundervisningen. Vad beträffar de inre faktorerna handlade det framförallt om vilken kunskap idrottslärarna har. Idrottslärarnas intresse är svårare att göra en bedömning av. Det kräver en större och mer omfattande studie för att kartlägga idrottslärarnas intresse. Man kan dra en koppling till Björn Sandahl (2005) som menar att idrottslärarnas intresse och den egna erfarenheten påverkar deras undervisning i ämnet idrott och hälsa. Han menar att intresset till och med kan vara avgörande för vilka mål som styr undervisningen och vilka aktiviteter idrottsläraren har med i sin undervisning (Sandahl 2005, s.243). Idrottslärarnas tidigare erfarenheter kan påverka deras syn och inställning till dansmomentet i idrottsundervisningen, som i sin tur kan ha en viss påverkan av mängden dansundervisning.

4.1 Metoddiskussion

Metoden i sig var ett bra val eftersom det resulterade i omfattande svar med varierande beskrivningar av olika tankar, situationer, kunskaper och erfarenheter från de olika respondenterna. Svaren beskriver ett mindre antal respondenters personliga syn. I det här fallet fyra idrottslärares syn och inställning till dansmomentet i idrottsundervisningen. Svaren ger också läsaren en målande bild av hur de utvalda idrottslärarna upplever dansmomentet i idrottsundervisningen. Antalet informanter i den här studien är relativt låg. Dessa resultat representerar endast de fyra utvalda idrottslärarna och inte idrottslärare i allmänhet. Den här studiens resultat har dock likheter med andra studier som har genomförts inom samma område, vilket tyder på att resultatet sannolikt skulle kunna bli liknande i en studie med större antal respondenter.

När det gäller de yttre faktorerna i min studie speglas resultatet troligtvis av att samtliga idrottslärare arbetar på samma skola. De har alla samma förutsättningar vad beträffar de yttre faktorerna. Enligt min åsikt är det med dessa förutsättningar lättare att urskilja deras inställning till dansmomentet. Hade idrottslärarna arbetat på olika skolor och haft olika förutsättningar vad beträffar de yttre faktorerna hade troligtvis resultatet blivit annorlunda. Min tolkning är att de yttre faktorerna har stor inverkan på idrottslärares inställning till dansmomentet. Detta i enighet med Lindblad, Linde & Naeslund (1999) som menar att bland annat politiska och administrativa beslut påverkar undervisningen (Lindblad, Linde & Naeslund 1999, s.98).

Av sex kontaktade idrottslärare ställde fyra upp för deltagande i intervjuer. Bortfallet av de två idrottslärarna har enligt min åsikt inte någon större betydelse för resultatet i den här studien. Detta på grund av att en mättnadsnivå uppnåddes redan efter tre genomförda intervjuer. Den fjärde intervjun blev en tydlig bekräftelse på att någon ny information inte skulle tillkomma. Dessutom hade de två bortfallen jämförbara förutsättningar som de övriga respondenterna. Valet av metod gjorde att jag kunde korrigera missuppfattningar som uppstod under intervjun. Vid två olika tillfällen under intervjun missförstod respondent 1 frågorna, vilket gjorde att jag fick förklara mer ingående vad frågan avsåg. Därefter förtydligade jag de två frågorna som respondent 1 missförstod. Jag anser inte att dessa två misstolkningar av frågorna har någon påverkan på resultatet eftersom det tack vare metodvalet fanns utrymme och möjlighet att rätta till problemet på plats.

Valet av teorier ger läsaren ett sammanfattande intryck av alla delar som kan påverka undervisningen i dansmomentet. Ramfaktorteorin kompletterar KASAM på ett passande sätt. Sådillvida att KASAM ger en emotionell bild av idrottslärares salutogena synsätt medan ramfaktorteorin presenterar en mer konkret skildring av resultatet. Däremot kan det vara ett problem att använda sig av två teorier i samma studie eftersom att det är många delar och faktorer att ta hänsyn till när man tolkar svaren från respondenterna. Valet av teori påverkar troligtvis resultatet beroende på hur man tolkar och analyserar svaren. Hade en annan teori varit utgångspunkt i den här studien hade troligtvis resultatet kunnat tolkas på ett annat sätt.

4.2 Slutsats

Dansundervisningen som idrottslärarna i den här studien ansvarar för, både innehållsmässigt, tidsmässigt och mängden avspeglar deras intresse till viss del. Anledningen till att det används relativt lite dans i undervisningen på den utvalda skolan beror bl.a. på bristande kunskap hos pedagogerna.

Alla idrottslärarna anser att dans är en viktig del i undervisningen och många av lärarna ansåg att dansen kan generera i positiva resultat för elevernas utvecklande. Men den större delen av lärarna ansåg att yttre faktorer, som till exempel tid var ett hinder för att kunna genomföra dans. Några av idrottslärarna i den här studien har uteslutande fått sina kunskaper från lärarutbildningen, några visar ett svagt intresse att lära sig mer på sin fritid, men menar att fortbildning skulle vara ett bra komplement. Anmärkningsvärt är att två av idrottslärarna anser att dansundervisningen på lärarutbildningen har varit tillräcklig, medan en inte ville uttala sig om det och en av lärarna inte anser att det har varit tillräckligt. Dessa olika svar kan tyda på att det finns en stor osäkerhet hos vissa av idrottslärarna. Om den kunskap de fått på sin lärarutbildning inte anses vara tillräcklig enligt dem själva, påverkar det troligen både deras syn och inställning till dansmomentet. Även mängden av dansundervisningstillfällen som de själva ansvarar för påverkas med största sannolikhet av idrottslärares kunskapsnivå.

Alla idrottslärarna i den här studien upplevde att det fanns en meningsfullhet med att undervisa i dans. Men tolkningen av resultatet visar att endast en av de fyra idrottslärarna upplevde att dansmomentet är hanterbart och begripligt. Detta leder till att den idrottsläraren till viss del upplever KASAM. Man kan då se ett samband där den idrottsläraren som ser minst begränsningar vad beträffar ramfaktorteoris tre komponenter och till viss del upplever KASAM har mest dansundervisning av de fyra berörda respondenterna. I ramfaktorteoris

första del, ramar, ansåg han/hon att de hade tillräckligt med tid till planering. Den andra delen i ramfaktorteorin, process, ansåg han/hon att det hade varit tillräckligt med utbildning i dansmomentet i lärarutbildningen. I ramfaktorteorins tredje del som är resultat, upplever han/hon att eleverna har en negativ inställning till att börja med, men att det utvecklas till att eleverna tycker att det är roligt och deltar med ett större engagemang i undervisningen när de har kommit igång:

”det hör till att man ska vara lite negativ mot dans och så, det hör väl ihop med att det ska vara laddat och ett lite osäkert kort för många, så det är många som inte vet vad de ska ställas inför. Jag tror att det är lite rädsla från deras eh håll liksom”

4.3 Fortsatt forskning

Det som väcker mer nyfikenhet hos mig när det gäller fortsatt forskning är att jag skulle vilja fördjupa mig i hur det ser ut på de olika lärosätena i landet som utbildar idrottslärare. Jag skulle vilja jämföra mängden dansundervisning med de andra ämnena och se om det får lika stor plats som t.ex. bollspel och friluftsliv, samt se hur innehållet i dansundervisningen skiljer sig/liknar varandra på olika högskolor och universitet. Jag tror nämligen att det kan skilja sig ganska mycket vilket i sin tur kan påverka de utbildade idrottslärares kvalité och kvantitet i deras dansundervisning i skolorna.

Käll- och litteraturförteckning

Antonovsky, A. (2005). *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och Kultur.

Björklund Dahlgren, C. (2011). *Nytt läromedel i matematik – dansmatte för högstadiet* (2011-09-26).

<http://www.mynewsdesk.com/se/view/pressrelease/nytt-laeromedel-i-matematik-dansmatte-foer-hoegstadiet-682078> (Institutet Dans i skolan).

Buhre, E. (2008). *Barn, dans och lärande, dansens betydelse för barns utveckling* (Malmö högskola/Läraryrket, examensarbete, 2008).

Digerfeldt, G. (1990). *Utvecklingspsykologiska och estetiska aspekter på danslek* Diss. Malmö.

Gard, M. (2003). *Moving and belonging: Dance, sport and sexualit* Sex education, Vol 3. No2 (Jul 2003): 105-118.

Hallor, J., Nilsson, J. (2010). *Innehåll i Idrott och hälsa A* (Örebro universitetet 2010).

Kvale, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, H., Redelius, K. (2004). *Mellan nytta och nöje* Stockholm: Idrottshögskolan.

Larsson, H., Meckbach, J. (2007). *Idrottsdidaktiska utmaningar* Stockholm: Liber.

Larsson, H, Fagrell, B. Redelius, K. (2005). *Tillsammans eller inte tillsammans, det är frågan? Kön-idrott-hälsa*. <http://www.idrottsforum.org>.

Larsson, H, Fagrel, B., Redelius, K. (2009) "Queering physical education. Between benevolence towards girls and a tribute to masculinity (Jan 2009)" s.1-17.

Physical Education and Sport Pedagogy 14. 1.

http://mx.ihs.se:2926/cv_656395/docview/815570288/131E7356B5866D8E2F5/1?accountid=11246.

Lindblad, S., Linde, G., Naeslund, L. (1999). "Ramfaktorteori och praktiskt förnuft".
Pedagogisk forskning i Sverige, Årg 4(1), s. 93-109.

Lorenzi D. (2010). "What is the role of dance in the secondary physical education program?"
Strategies a journal for physical and sport educators (November/December 2010) Vol 24 no 2 s. 6-9.

Lundvall, S., Meckbach, J. (2003). *Ett ämne i rörelse: Gymnastik för kvinnor och män i Lärarutbildningen vid Gymnastiska centralinstitutet/Gymnastik- och idrottshögskolan under åren 1944-1992*. Diss. Stockholm: HLS-Förlag.

Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna : 2011 Kursplaner idrott och hälsa (utbildningsdepartementet Stockholm).
Skolverket (2011) uppgift 2011-09-22.

http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/2.621/2.623/laroplanen/Kursplaner_for_grundskolan_2000?_xurl_=http%3A%2F%2Fsvcm.skolverket.se%2Fsb%2Fd%2F2415%2Fa%2F16141%2Ffunc%2Fkursplan%2Fid%2F4036%2FtitleId%2FIDH1040%2520-%2520Idrott%2520och%2520h%25E4lsa

Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna : Lpo 94 Kursplaner idrott och hälsa (utbildningsdepartementet Stockholm)
Skolverket (2011).

http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/Grundskoleutbildning/2.3072/2.5241/kursplaner_for_grundskolan_2000?_xurl_=http%3A%2F%2Fsvcm.skolverket.se%2Fsb%2Fd%2F2386%2Fa%2F16138%2Ffunc%2Fkursplan%2Fid%2F3872%2FtitleId%2FIDH1010%2520-%2520Idrott%2520och%2520h%25E4lsa

Nationalencyklopedins definition av dans (2011-09-26).

<http://www.ne.se/dans>

Nyberg, M. (2009). ”Idrottslärarkåren önskar mer utbildning i dansens didaktik”. *Idrott & Hälsa, Vol 4*.

Ottersten, G. (2004). *Frihet – att vara lärare: En belysning av grundskollärares möjlighet till frihet i arbetet med språk och so-ämnen*. Lund: Lunds universitet/Pedagogiska institutionen. (Kandidatuppsats i pedagogik vid Pedagogiska institutionen).

Sandahl, B. (2005). *Ett ämne för alla? Normer och praktik i grundskolans idrottsundervisning* Stockholm: Carlsson bokförlag.

Segerdahl, T., Oscarsson, G. (2008). *Dans i ämnet Idrott och hälsa Idrottslärares uppfattningar av varför elever ska dansa* (Göteborgs universitet/Sociologiska institutionen, C-uppsats, 2008).

Skolinspektionens rapport (2010). *Flygande tillsyn i ämnet idrott och hälsa* Uppgift (2011-09-22) <http://www.skolinspektionen.se/Documents/Regelbunden-tillsyn/flygande%20tillsyn/rapportering-flygande-tillsyn>.

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Ängqvist, L. (2006). *Dansande ungdom – En etnologisk studie*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar:

Studiens syfte är att undersöka lärares syn och inställning till dansmomentet i idrottsundervisningen.

Frågeställningar:

- Hur påverkar lärarnas intresse och kunskap i dans deras undervisning?
- Vilka är de inre och yttre faktorer som påverkar dansundervisningen?
- Hur ser idrottslärarna på dansmomentet kopplat till kursplanerna?

Vilka sökord har du använt?

Dans, idrottsundervisning, intervju, skolan, PE, Physical education, dance, teaching

Var har du sökt?

GIH:s bibliotekskatalog

Artikeldatabaser: PubMed, proquest (CSA) Google Scholar, Swepub, uppsatser.se och Libris

Sökningar som gav relevant resultat

CSA: "Physical education dance" "dance teacher pe" "teaching dance" "dance"
"dance interview"

Google Scholar: "dance in school" dans/skolan, dans/intervju, dans/kroppsuppfattning,
dans/idrottsundervisningen

Kommentarer

Det var inte så svårt att hitta bra material, däremot har det tagit enormt mycket tid. Jag har läst på mycket om mitt område och inte använt mig av allt jag har läst. De databaser som har varit till störst hjälp för mig har varit proquest (CSA) och Google Scholar.

Bilaga 2 Intervjumall

Till att börja med ville jag skapa mig en bild av idrottsläraren som skulle bli intervjuad. Jag tog reda på bakgrundsfakta om kön, ålder, hur många undervisningstimmar i idrott och hälsa den berörda idrottsläraren har, hur länge han/hon har arbetat som idrottslärare samt på vilket lärosäte han/hon har sin examen ifrån.

Intervjufrågor

1. Kan du berätta om dina tidigare upplevelser/erfarenheter av dansundervisning som pedagog?
2. Vilken/vilka dansform (er) undervisar du?
  - Kan du ge några exempel?
3. Vilken dansform tror du är mest uppskattad bland eleverna?
  - Varför tror du det?
4. Hur stor del av din idrottsundervisning består av danslektioner?
  - Kan du uppskatta hur många timmar varje klass dansar per läsår?
5. Vilka yttre faktorer påverkar ditt val att ha dans eller inte?
  - Kan du ge några exempel?
6. Vad behöver man för förutsättningar för att leda en bra danslektion?
  - Anser du att du saknar några av dessa?
  - Hur påverkar det ditt val att ha dans eller inte?
7. Anser du att du har tillräcklig tid till planering av danslektioner?
8. Hur ser du på dansmomentet i den nya läroplanen jämfört med den gamla läroplanen?
  - Tycker du att det är någon skillnad? I så fall vad?
9. Ansåg du att dansmomentet hade en stor eller liten plats i den gamla kursplanen?
  - Kan du utveckla ditt svar?

10. Anser du att dansmomentet har en stor eller liten plats i den nya kursplanen?
- Kan du utveckla ditt svar?
11. Var har du fått dina kunskaper i dans från?
12. Anser du att du har fått tillräcklig utbildning i dansmomentet på din lärarutbildning?
- Vad är din personliga åsikt om mängden dansundervisning på lärarutbildningen?
Mycket/lite?
13. Anser du att dans är ett moment där lärarna bör få fortbildning?
- Varför? Kan du utveckla ditt svar?
14. Tycker du att dansmomentet är viktigt i idrottsundervisningen?
- På vilket sätt?
15. Varför bör elever dansa i ämnet Idrott och Hälsa?
- Har dans någon fysisk betydelse? Vilken?
  - Har dans någon social betydelse? Vilken?
16. Vilka positiva effekter kan man uppnå med dansundervisningen?
- Kan du nämna några?
17. Finns det några negativa effekter som kan förekomma med dansundervisning?
- I så fall kan du ge några exempel?